

Voimassaoloaika

1.11.2025 - 31.10.2030

Säädöseruste

Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Kumoaa

POL-2020-28566, 5.6.2020: Poliisin toiminta
perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä naisiin
kohdistuvan väkivallan tapauksissa

POL-2021-116664, 27.10.2021: Valvonta- ja
hälytystoiminnan kenttämuistio (KEMU)
lähisuhdeväkivaltaa koskeville

hälytystehtäville

POL-2021-137982, 9.11.2021: Poliisin
palveluohjauskirje lähisuhdeväkivallan
osapuolille

Kohderyhmät

Poliisi

Poliisin toiminta lähisuhdeväkivalta-asioissa

Sisällys

1 Yleistä	2
1.1 Ohjeen tarkoitus, soveltamisala ja tavoitteet.....	2
1.2 Keskeiset käsitteet	3
2 Lähisuhdeväkivallan selvittämisen toimenpiteet.....	4
2.1 Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja rikosilmoituksen kirjaaminen	4
2.2 Rikoksen uhrin kohtaaminen, tukitoimenpiteet ja suojelutarpeen arviointi	4
2.3 Riskinarvio ja moniammatillinen yhteistyö	6
2.4 Alustavat tutkintatoimenpiteet valvonta- ja hälytystehtävällä	8
2.5 Varsinaisen esitutkinnan toimittaminen	10
2.6 Esitutkinnan päättäminen	12
3 Poliisiyksiköiden sisäinen ohjeistus.....	13
4 Koulutus, osaamisen kehittäminen ja laadunvalvonta	14

1 Yleistä

1.1 Ohjeen tarkoitus, soveltamisala ja tavoitteet

Lähisuhdeväkivalta on kaikissa ilmenemismuodoissaan vakavaa rikollisuutta niin yksilön perus- ja ihmisoikeuksien kuin yhteiskunnankin kannalta. Niin rikoslaki (39/1889) kuin perustuslakikin (731/1999) velvoittavat poliisia ennalta estämään ja selvittämään lähisuhdeväkivaltaa tarvittavin toimenpitein. Poliisin velvollisuutta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen täydentävät kansainväliset sopimukset, kuten Istanbulin sopimus¹, ja Euroopan unionin säädökset, kuten rikosuhridirektiivi².

Tämän ohjeen tarkoituksena on ohjata ja yhdenmukaistaa poliisin toimintaa lähisuhdeväkivalta-asioiden käsittelemisessä poliisille asetettujen velvoitteiden mukaisella tavalla. Ohjetta sovelletaan kaikissa poliisin tietoon tulleissa lähisuhdeväkivalta-asioissa ja sen kohderyhmänä ovat kaikki poliisissa työskentelevät henkilöt.

Ohjeen keskeisinä tavoitteina on, että

- poliisissa työskentelevät tunnistavat, milloin kyse on lähisuhdeväkivalta-asiasta.
- määritellä toimenpiteet, joita lähisuhdeväkivalta-asian selvittämiseen tarvitaan ottaen huomioon osapuolten asema ja varsinkin rikoksen uhrin oikeuksien toteutuminen.
- tarjota keinoja ennalta estää uusia lähisuhdeväkivaltilanteita.

Rikosten selvittämisen ja ennalta ehkäisemisen lisäksi uhrien suojelu sekä asianosaisten tuen ja avun saannin turvaaminen ovat erittäin keskeisessä asemassa lähisuhdeväkivalta-asioissa. Näiden asioiden huomioiminen ja hallitseminen kuuluvat jokaisen poliisissa työskentelevän perusosaamiseen sekä jatkuvasti kehitettävän ammattitaidon piiriin, etenkin valvonta- ja hälytys- sekä rikostorjuntasektoreilla.³

¹ Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015). Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta vastaa sosiaali- ja terveysministeriön alainen NAPE-toimikunta, jonka tehtävänä on laatia ajantasainen suunnitelma Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta. Vuosille 2022-2025 laadittu toimeenpanosuunnitelma on luettavissa osoitteessa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163902>.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäättöksen 2001/220/YOS korvaamisesta.

³ Tämän ohjeen lisäksi lähisuhdeväkivalta-asioissa tulee ottaa huomioon muut asian käsittelyyn liittyvät Poliisihallituksen normit, joita ovat ainakin seuraavat: Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi (POL-2021-158307, jäljempänä lähisuhdeväkivaltakäsikirja); Rikosasian ohjaaminen sovitteluun (POL-2024-108437); Rikoksen asianosaisten suojelu- ja tukitoimet (POL-2024-109847); Lapsi poliisitoiminnassa ja esitutkinnassa (POL-2019-34669) ja Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan (POL-2021-160077); Lähestymiskielto (POL-2023-41272); Ihmiskauppaan ja sen kaltaisiin rikoksiin puuttuminen sekä ihmiskaupan uhrien auttaminen (POL-2020-38265); Ihmiskaupparikosten esitutkinnan käsikirja (POL-2024-41826); Esitutkinnan priorisointi ja päätöksenteko (POL-2023-68548) ja Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta (POL-2023-126630).

1.2 Keskeiset käsitteet

Tässä ohjeessa **lähisuhdeväkivallalla** tarkoitetaan kaikkea sellaista toisen terveyttä henkisesti tai fyysisesti vahingoittavaa väkivaltaa⁴, jossa sen tekijä (esitutkinnassa epäilty) ja uhri (esitutkinnassa asianomistaja) ovat keskenään läheisessä suhteessa⁵.

Läheinen suhde on käsillä ainakin, jos osapuolet ovat tai ovat olleet avioliitossa, ovat avoliitossa, sisaruksia tai sukulaisia suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa. Lähi-suhdetta ei voi määritellä tyhjentävästi, vaan ratkaisevaa tyypillisesti on tunnepitoinen suhtautuminen toiseen henkilöön. Usein myös nykyiset tai entiset seurustelukumppanit kuuluvat lähisuhteen piiriin, mutta tavanomaisia ystävä-, koulu- tai työkaverisuhteita ei pidetä läheisinä suhteina⁶.

Väkivaltaa eivät ole pelkästään rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen koskevien rikosten, kuten esimerkiksi (henkisen tai fyysisen) pahoinpitelyn, tunnusmerkkien mukaiset teot. Kyse voi olla myös esimerkiksi seksuaalisesta, digitaalisesta, taloudellisesta tai kulttuurisesta, esimerkiksi **kunniaan liittyvästä väkivallasta**⁷, vainoamisesta ja näiden kaltaisesta muusta kaltoinkohtelusta. Lista ei ole tyhjentävä, vaan keskeistä väkivallan määritelmässä on, että sillä vahingoitetaan toisen terveyttä – henkisellä tai fyysisellä tasolla⁸. Lähisuhdeväkivallastaan liittyviin käsitteisiin voi tarkemmin perehtyä Poliisihallituksen antamasta lähisuhdeväkivaltakäsikirjasta ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) väkivaltakäsitteiden sanastosta⁹.

⁴ Lähisuhdeväkivallassa arvioitavaksi voi tulla useita eri rikosnimikkeitä. Näistä yleisimpinä esimerkkeinä voidaan todeta lievä, perusmuotoinen ja törkeä pahoinpitely (RL 21 luvun 5, 6 ja 7 §:t), jotka kattavat fyysisen väkivallan lisäksi henkisen väkivallan, jos sillä on vahingoitettu toisen terveyttä, aiheutettu toiselle kipua tai saatettu toinen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan.

⁵ Lähisuhdeväkivalta voi olla myös, asianosaisten välisen suhteen tarkemmasta laadusta riippuen, esimerkiksi perhe-, parisuhde- tai seurusteluväkivaltaa.

⁶ Läheisen suhteen määritelmä on johdettavissa rikoslain 21 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohdasta, jossa rajataan lievä pahoinpitely virallisen syytteen alaiseksi teoissa, jotka ovat kohdistuneet tekijän aviopuolisoon tai entiseen aviopuolisoon, sisarukseen tai sukulaiseen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen. Lain esitöiden mukaan ainakin myös erillään asuvat seurustelukumppanit ja isovanhemmat voivat kuulua pykälän soveltamisalaan. Myös ”jo päättäneet lähisuhteet” voisivat kuulua soveltamisalan piiriin, esimerkiksi jos kyse on ollut pidempäänkin kestäneistä erotilanteista. Esitöissä on nimenomaisesti mainittu, ettei oletusta lähisuhteesta tuo tavanomaiseen koulunkäyntiin, opiskeluun tai vapaa-aikaan liittyvät ystävyys- ja kaverisuhteet, internet-tuttavuudet, työkavereiden keskinäissuhteet tai opiskelijoiden yhteinen soluasuminen (HE 78/2010 vp, s. 24-25).

⁷ Kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemismuotoja on kuvattu Lähisuhdeväkivaltakäsikirjan sivuilla 18 – 19. Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan väkivallan muotoja, joita oikeutetaan ja perustellaan perheen, suvun tai yhteisön yhteisen kunnian säilyttämisellä tai palauttamisella.

⁸ Esimerkiksi myös eläimiin kohdistua väkivaltaa voidaan pitää paitsi eläinsuojelurikoksena, joissain tilanteissa myös perheenjäseniin kohdistuneen henkisen väkivallan muotona.

⁹ Väkivaltakäsitteiden sanasto sisältää määritelmät suositeltavimmille väkivallan vastaisessa työssä käytettäville käsitteille. Sanasto on nähtävissä verkkosivulla <https://www.julkari.fi/handle/10024/139150>.

2 Lähisuhdeväkivallan selvittämisen toimenpiteet

2.1 Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja rikosilmoituksen kirjaaminen

Poliisin tulee toiminnassaan, erityisesti rikosilmoituksia vastaanottaessa ja rikosten esikäsittelyssä sekä valvonta- ja hälytystoiminnan poliisitehtävillä, kiinnittää ensivaiheessa huomiota siihen, voiko kyse olla lähisuhdeväkivallasta. Kun poliisille ilmoitetaan tai poliisi muuten havaitsee läheisessä suhteessa olevien henkilöiden välillä tapahtuvaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa, poliisin tulee kirjata asiasta viipymättä rikosilmoitus. Rikosilmoitukseen tehdään lähisuhdeväkivaltaa koskeva juttuluokittelu ja sen alaluokittelut Patja-järjestelmään¹⁰.

Lähisuhdeväkivalta-asioissa on tyypillistä, että asianosaiset eivät halua selvittää tapahtumia poliisille varsinkaan sen jälkeen, kun tapahtuneesta on kulunut jo jonkin verran aikaa ja tilanne osapuolten välillä on rauhoittunut¹¹. On kuitenkin huomioitava, että lähisuhdeväkivalta-asioissa arvioitavaksi tuleva mahdollinen rikosnimike on useimmiten virallisen syytteen alainen rikos (esimerkiksi suurin osa rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista, myös lievä pahoinpitely, ja 20 luvun seksuaalirikoksista sekä vainoaminen), minkä takia esitutkinta tulee toimittaa asianosaisten tahdosta riippumatta.

Tilanteen jatkuvuus tekee lähisuhdeväkivallasta vakavampaa, jolloin siihen puuttuminen tarpeellisin toimenpitein on entistäkin tärkeämpää. Rikosilmoituksen kirjaaminen, tarvittavien toimenpiteiden tekeminen ja esitutkinnan loppuun saattaminen ovat tärkeässä asemassa niin rikosvastuun toteutumisen, rikoskierteen katkaisemisen kuin osapuolten oikea-aikaisen ja tarvittavan pääsyn tuen, avun ja suojelun piiriin toteuttamiseksi. Esitutkinnan päättämisen päätöspерusteista ja siinä huomioitavista seikoista kerrotaan tarkemmin ohjeen luvussa 2.6.

2.2 Rikoksen uhrin kohtaaminen, tukitoimenpiteet ja suojelutarpeen arviointi

Kaikissa lähisuhdeväkivalta-asioissa tulee kohdella asianosaisia, etenkin asianomistajaa hienotunteisesti ja puolueettomasti. Lähisuhdeväkivallan asianomistaja on useimmiten haavoittuvassa asemassa. Asian käsittelyssä on huomioitava, että lähisuhdeväkivalta usein toistuu ja muuttuu luonteeltaan vakavammaksi. Asianomistajan yhteydenotot viranomaisiin ja esitutkinnot saattavat entisestään lisätä toistuvan väkivallan riskiä. Poliisin on tiedostettava, että akuuteissa tilanteissa asianomistaja ei välttämättä kykene omatoimisesti hakemaan apua tilanteeseen tai edes ymmärrä olevansa lähisuhdeväkivallan uhri. Poliisin oikea-aikainen ja riittävä toiminta on hyvin ratkaisevassa asemassa, jotta väkivallan kierre saadaan katkaistua ja asianomistaja, muut asianosaiset sekä erityisesti lapset saadaan riittävän tuen, avun ja suojelun piiriin.

¹⁰ Lähisuhdeväkivalta-asian kohdalla on tehtävä Patjaan juttuluokittelu "003 Lähisuhdeväkivaltajuttu" ja sille soveltuva alaluokittelu "313 Alle 18-vuotiaaseen kohdistunut", "314 aikuiseseen kohdistunut", "312 muu", "310 kunniaväkivalta", "311 naisten sukuelinten silpominen" tai "315 henkinen väkivalta".

¹¹ Tästä syystä huolellisesti suoritettua alustavat tutkintatoimenpiteet, alustavien puhuttelujen tallentaminen sekä oikeuksien ja velvollisuuksien kertominen puhuttelun alussa on tärkeää, mistä jäljempänä ohjeen luvussa 2.4 ohjeistetaan.

Edellä mainituista syistä on tarpeen, että lähisuhdeväkivalta-asian tullessa poliisiin (esim. valvonta- ja hälytystoiminnan (VH) tai rikostorjunnan (RT)) tietoon, tehdään mahdollisimman pian seuraavat toimenpiteet:

- 1) **Selvitetään** asianomistajan suostumus hänen yhteystietojensa välittämiseksi rikoksen uhrien tukipalvelujen palveluntarjoajalle (**VH ja RT**)¹².
- 2) **Välitetään asianomistajan suostumuksella tämän yhteystiedot ja ohjataan**¹³ asianomistaja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarvitsemiinsa **tukipalveluihin** (esimerkiksi turvakoti, rikosuhripäivystys, sosiaalihuolto- ja kriisipalvelut) (ETL 4:18). Poliisiin tulee **huomioida** asianosaisten lisäksi asiaan liittyvät muut henkilöt, **etenkin lapset ja muut heikommassa asemassa olevat**, ja tehdä tarpeelliset **lastensuojeluilmoitukset**¹⁴, **huoli-ilmoitukset**¹⁵ ja **muut suojele- ja tukitoimenpiteet** näiden turvallisuuden varmistamiseksi. Alle 18-vuotiaan ollessa väkivallan kohteena, tulee aina olla viipymättä yhteydessä **lastensuojeluviranomaiseen** ja noudattaa lapsesta poliisitoiminnassa ja esitutkinnassa annettua Poliisihallituksen ohjetta. (**VH ja RT**)
- 3) **Tehdään tilanteesta riskinarvio** tämän ohjeen luvun 2.3 mukaisesti (**VH ja RT**) ja asianomistajalle **suojelelutarpeen arviointi** (ETL 11:9 a (**RT**)).

Tukipalveluiden ja suojelelutarpeen arvioinnin osalta tulee noudattaa lisäksi sitä, mitä Rikoksen asianosaisten suojele- ja tukitoimet -ohjeessa ja lähisuhdeväkivaltakäsikirjassa on niistä todettu. Lähisuhdeväkivaltarikosten osalta poliisiin tulee ohjata tarvittaessa myös kaikki muut asiaan osalliset tarvittavan tuen piiriin. Asianomistajan lisäksi myös epäillylle annettavaan tukipalveluohjeistukseen on kiinnitettävä huomiota mm. rikoskierteen katkaisemiseksi ja uusien rikosten ennaltaehkäisemiseksi.

- 4) **Hankitaan** asianomistajalle tarvittaessa **tukihenkilö** (ETL 4:6 ja 4:10), **oikeudenkäyntiavustaja** (ETL 4:6 ja 4:10) ja **edunvalvoja** (ETL 4:8) tai **tehdään esitys tuo-**

¹² Esitutkintalain (805/2011, ETL) 3 luvun 10 §:n 3 momentin mukaan jos asianomistajan 11 luvun 9 a §:n nojalla arvioidaan olevan erityisen suojelelun tarpeessa taikka rikoksen luonne tai asianomistajan henkilökohtaiset olosuhteet sitä muuten edellyttävät, esitutkintaviranomaisen on tiedusteltava asianomistajalta, suostuuko hän yhteystietojensa välittämiseen asianomistajien tukipalveluiden tarjoajalle, ja asianomistajan suostuessa siihen välitettävä yhteystiedot ilman aiheutonta viivytystä.

¹³ Rikoksen asianomistajan osalta poliisiin tulee aina huolehtia aktiivisesti siitä, että tämä tulee tietoiseksi apua ja tukea tarjoavista tahoista, kuten Rikosuhripäivystyksestä, vaikka tämä ei suostuisi yhteystietojensa välittämiseen. Ohjaamisessa voi hyödyntää liitteenä olevaa palveluohjauskirjettä, mutta sen lisäksi poliisiin tulee suullisesti selvittää oleelliset asiat ja varmistaa asian ymmärtäminen.

¹⁴ Poliisi on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen kaikissa tilanteissa, jossa se on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä (lastensuojelulain (417/2007) 25 §).

¹⁵ Jos osapuolten sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, osapuolten suostumuksella voidaan välittää heidän yhteystietonsa sosiaaliviranomaiselle. Jos suostumusta ei voi saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan taikka lapsen etu sitä vaatii, poliisiin on tehtävä ilmoitus viivytyksettä salassapitosäännösten estämättä (sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n 2 momentti ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 25 §:n 1 momentti).

mioistumelle näiden määrittämiseksi viivytyksettömästi ja viimeistään ensimmäisessä kuulustelussa Rikoksen asianosaisten suojele- ja tukitoimenpiteistä annetun ohjeen (s. 9–13) mukaisesti (**VH ja RT**).

- 5) **Määritetään asiassa väliaikainen lähestymiskiello¹⁶, jos asiassa on riskinarvion perusteella selvää, että henkilöä uhkaa vakavan väkivallan vaara ja kyse on akuutista tilanteesta.** Vaihtoehtoisesti **tehdään** tarvittaessa **hakemus lähestymiskiellon määrittämiseksi suojattavan puolesta** tai **ohjataan** asianomistaja tarvittaessa hakemaan **lähestymiskielloa** lähestymiskiellosta annetun Poliisihallituksen ohjeen mukaisesti (**VH ja RT**). Lähestymiskiello voi olla tarpeen erityisesti, jos kyseessä on toistuvan väkivallan uhka tai vakava häirintä esimerkiksi toistuvien yhteydenotoin tai vierailuyrityksin.

2.3 Riskinarvio ja moniammatillinen yhteistyö

Poliisin tulee arvioida heti lähisuhdeväkivallan tultua ilmi, onko riskinä lähisuhdeväkivallan toistuminen ja millä toimilla (esimerkiksi lähestymiskiellolla ja pakkokeinoilla) väkivallan uhka saadaan torjuttua.¹⁷). Riskinarvioinnin näkökulmasta tilanteet voivat olla erityyppisiä: kyse voi olla vuosia jatkuneesta samantyyppisestä väkivallasta samojen henkilöiden välillä tai ensi kertaa poliisin tietoon tulleesta väkivallan uhasta, joka nopeasti kasvaa äärimmilleen. Molemmat esimerkit vaativat poliisilta toimenpiteitä.

Rikoksen epäillyn kohdalla toteutettavassa riskiarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- osapuolten aiemmat rikokset ja väkivaltainen käyttäytyminen

¹⁶ Lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) 3 luvussa säädetään väliaikaisesta lähestymiskiellosta. Lain 11 §:n 2 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä väliaikainen lähestymiskiello omasta aloitteestaan, jos hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön suojan tarpeen ilmeisyys edellyttää kiellon välitöntä antamista. Lain esitöiden mukaan väliaikainen lähestymiskiello on määrättävä, kun riskinarvion perusteella on selvää, että henkilöä uhkaa vakavan väkivallan vaara, jolta lähestymiskiello voi häntä suojata ja kyse on akuutista tilanteesta, jossa henkilön suojaaminen edellyttää kiellon välitöntä antamista. HE 143/2022 vp. s. 56. Lähestymiskiellosta annetun lain 2 luvun 3 §:n mukaan lähestymiskiello voidaan määrätä myös laajennettuna ja 3 a §:n mukaan tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun viranomaisen vaatimuksesta määrätä laajennetun lähestymiskiellon valvottavaksi teknisin välinein. Määräys voidaan antaa, jos tekninen valvonta on välttämätöntä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen uhan torjumiseksi eikä se ole kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, valvontaan määrättävän olosuhteet sekä muut asiassa ilmenneet seikat.

¹⁷ Poliisin tulee lähisuhdeväkivalta-asioissa aina arvioida väkivallan vakavuutta ja toistuvuutta sekä kuolemanvaaraa hallitakseen riskejä ja tarjotakseen rikoksen uhrille turvallisuutta ja tukea yhteen sovitetuin toimin (Istanbulin sopimuksen 51 artiklan kohta 1). Lisäksi Istanbulin sopimuksen 51 artikla edellyttää, että tässä arvioinnissa otetaan kaikissa tutkinnan ja suojelutoimien toteuttamisen vaiheissa asianmukaisesti huomioon, jos väkivallantekojen tekijöillä on hallussaan tai käytettävissään ampumaseita (kohta 2). Myös naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385 16 artiklan mukaan uhrin erityiset suojelutarpeet on selvitettävä henkilökohtaisella arvioinnilla mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, kuten silloin, kun uhri on ensimmäisen kerran yhteydessä toimivaltaisiin viranomaisiin, tai mahdollisimman pian sen jälkeen ja tarvittaessa yhteistyössä kaikkien asiaankuuluvien toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

- väkivaltaisen käyttäytymisen, uhkailun tai ei-toivottujen yhteydenottojen laatu¹⁸, toistuminen ja vakavoituminen
- asianomistajaa kontrolloiva ja eristävä käyttäytyminen
- voimakas mustasukkaisuus, toistuvat yhteydenotot ja vainoaminen
- toistuvat lähestymiskiellon rikkomiset
- korostuneet uhkatilanteet (esimerkiksi erotilanne, tieto asianomistajan uudesta kumppanista, esimerkiksi lasten huoltoasiaan liittyvästä kielteisestä riita-asian päätöksestä, rikosilmoituksesta, oikeudenkäynnistä tai tuomiosta sekä pidätyksestä tai vangitsemisesta vapautuminen)
- pääsy aseisiin ja päihteiden käyttö
- muut epäillyn elämäntilanteeseen negatiivisesti vaikuttavat tapahtumat (esimerkiksi päihde-, mielenterveys- ja taloudelliset ongelmat, itsetuhoisuus)
- asianomistajan kuuluminen johonkin vähemmistöryhmään (esimerkiksi etniset ja uskonnolliset vähemmistöt, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt sekä vammaiset)
- asianomistajan ja muiden läheisten pelko ja kokemukset tilanteen vakavuudesta ja turvallisuudesta.¹⁹

Lisäksi riskinarvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös mahdolliseen asianosaisten läheisiin henkilöihin, erityisesti perheen lapsiin, kohdistuvaan uhkaan²⁰.

Riskinarviointi kuuluu ensivaiheessa valvonta- ja hälytystoiminnan partiolle ja yleis- sekä kenttäjohtajalle tai rikosilmoitusta käsittelevälle taholle, joka saa tiedon tapauksesta sen alkuvaiheessa. Tiedot alustavasta riskinarviosta ja sen perusteella tehdyistä toimenpiteistä tulee välittää rikostutkintaan. Riskinarviointia jatketaan koko esitutinnan ajan tutkinnanjohtajan ja tutkijan vastuulla. Mikäli tilanne muuttuu tai väkivalta toistuu, riskinarvion uudelleen tekemisen tarve korostuu.

Riskitekijöiden ensivaiheen kartoittamisen jälkeen poliisin on oikea-aikaisesti ja johdonmukaisesti puututtava tilanteeseen ja kohdennettava tarvittavia toimenpiteitä, mikä joissakin tilanteissa vaatii myös tehokasta yhteistyötä eri viranomaisten ja järjestöjen kesken. Mitä vakavampaa käytetty väkivalta tai sen uhka on, mitä useammin se toistuu ja

¹⁸ Riskinarvioinnin näkökulmasta vakavaa väkivaltaa on esimerkiksi tapon yritykset, aseiden käyttö, tukehduttaminen ja kurittaminen, raiskaaminen sekä teot, jotka ovat aiheuttaneet vakavia vammoja. Korkean riskin uhkailua ovat esimerkiksi tappo- ja itsemurhauhkaukset sekä toistuvien ei-toivottujen yhteydenottojen osalta vainoaminen ja kotiin tai työpaikalla käynnit. Väkivallan vakavuuden arvioinnista riskinarvion näkökulmasta on taulukko [THL:n Marak-oppaan](#) s. 33.

¹⁹ Muita mahdollisia riskitekijöitä ovat esimerkiksi asianomistajan raskaus, perheen nuoret lapset, lemmikkiin kohdistunut väkivalta, asianomistajan iäkkäys, nuoruus tai kunniaan liittyvä väkivalta. Suomalaisen perhesurmien taustatekijöitä käsittelevän tutkimuksen mukaan taustatekijöitä ovat niin perheeseen ja parisuhteeseen liittyvät tekijät (mm. väkivalta ja vaikeutunut erotilanne), perhesurmaajan henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen tilanteeseen liittyvät tekijät (mm. terveysongelmat, itsetuhoisuus, huono sosioekonominen tilanne), perhesurmaajan lapsuuteen liittyvät tekijät (mm. huolestuttava käyttäytyminen ja turvaton kasvuympäristö) kuin ammatillaisiin liittyvät tekijätkin (ammattilaisten epäonnistunut toiminta, perhesurmaajan aiempi kontakti viranomaisiin, avun piiriin pääsemättömyys. Ellilä, Marianne – Paavilainen, Eija – Aho, Anna Liisa: Perhesurmien taustatekijät ja ennaltaehkäisy uhrien läheisten näkökulmasta. [Kriminologia, 2023 3\(2\)](#), 46–72, s. 50.

²⁰ Esimerkiksi oman lapsen surmanneiden henkilöiden motiiveissa on havaittu henkilöiden taustoissa yleisinä piirteinä eron kostaminen tai vakavat mielenterveyden ongelmat. [Sisäasiainministeriön julkaisuja 35/2012: Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003–2012](#), s. 14.

mitä useampi edellä mainituista muista arviointiin liittyvistä seikoista tulee kyseeseen yksittäisen tapauksen riskinarvioinnissa, sitä enemmän toimenpiteitä väkivallan uhkan torjuminen edellyttää. Poliisin tulee alustavan riskinarvion perusteella ryhtyä tarpeelliseen palveluohjaukseen ja täyttää lakiin perustuvat ilmoitusvelvollisuutensa, esimerkiksi mahdollisten lastensuojelu- tai huoli-ilmoitusten osalta (ks. tarkemmin luku 2.2). Riskinarvion perusteella on arvioitava, mitkä tutkintatoimenpiteet (esimerkiksi pakkokeinot, vangitseminen ja lähestymiskiellon määrääminen, tarkemmin luku 2.4) voivat edesauttaa väkivaltakierteen katkaisemista.

Tehdystä riskinarviosta ja sen perusteella tehdyistä toimenpiteistä on tehtävä tarpeelliset merkinnät tutkintamuistioon ja sen lisäksi tarvittaessa mahdolliselle käytössä olevalle riskinarviolomakkeelle tai muuhun tutkintamateriaalin yhteydessä säilytettävään asiakirjaan. Jos asiaa käsiteltäessä havaitaan, että osapuolten välillä voi olla jatkossa väkivallan uhkaa, tulee asiasta tehdä kirjaus myös POTI-järjestelmään, jotta kirjauksella voidaan ennalta estää tulevaisuudessa tapahtuvaa väkivaltaa²¹ Kirjaus tulee tehdä myös silloin, vaikka käsiteltävänä olevassa yksittäisessä asiassa ei olisi syytä epäillä rikosta.

Jos asiassa ilmenee tarvetta laajemmalle riskinarviolle (esim. toistuvan väkivallan uhka tai vakava väkivaltatapaus), tulee asiassa olla välittömästi yhteydessä tämän ohjeen luvun 3 mukaisesti yksikön määrittelemään yhteyshenkilöön. Laajempi riskinarvio tulee ensisijaisesti tehdä MARAK-toimintamallia²² ja THL:n MARAK-riskinarviointilomaketta hyödyntämällä. Toissijaisesti laajempi riskinarvio voidaan tehdä myös poliisiyksikössä käytössä olevalla muulla mallilla, jos se olennaisilta osin vastaa MARAK-toimintamallia ja takaa vähintään yhtä kattavalla tavalla Istanbulin sopimuksen 51 artiklan mukaiset vaatimukset väkivallan torjumiseksi ja asianomistajan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Myös laajemman riskinarvion tekemisestä on tehtävä kirjatut PATJA-järjestelmän tutkintamuistioon.

Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja väkivallan kierteen katkaiseminen edellyttävät poliisilta yhteistyötä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden ja tukipalvelujen tarjoajien, kuten Rikosuhripäivystyksen sekä ensi- ja turvakotien, kesken.

2.4 Alustavat tutkintatoimenpiteet valvonta- ja hälytystehtävällä

Alustavat tutkintatoimenpiteet on aloitettava viipymättä, kun rikosepäily tulee poliisin tietoon. Viivytyksettömästi toimitettavat alustavat tutkintatoimenpiteet ja niistä tehtävät täsmälliset kirjatut järjestelmiin ovat tärkeitä muun muassa sen varmistamiseksi, ettei mahdollinen asianomistajan haluttomuus selvittää tapahtumia esimerkiksi tunnesiteen tai

²¹ Lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä POTI-kirjauksissa tulee käyttää "Lävä"-alkumerkintää.

²² MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä, johon osallistuu eri viranomaiset ja järjestöt. MARAK-toiminta käynnistyy uhrin ja viranomaisen, esimerkiksi poliisin keskustelulla ja MARAK-riskinarviointilomakkeen täyttämällä, minkä jälkeen tapaus voidaan ohjata MARAK-työryhmän käsiteltäväksi. Lisätietoa MARAK-toiminnasta löytyy esimerkiksi osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi>.

painostuksen vuoksi ja vetoaminen läheisen vaitiolo-oikeuteen estä epäillyn saattamista rikosvastuuseen.

Jos esimerkiksi poliisitehtävällä havaitaan väkivaltaa, tulee rikosilmoituksen kirjaamisen sekä tukitoimenpiteiden ja alustavan suojelutarpeen- ja riskinarvioinnin tekemisen lisäksi suoritusvastuussa olevan poliisimiehen johdolla tehdä seuraavat toimenpiteet:

- Luottamuksellisesti ja turvallisesti erikseen²³ toteutetut alustavat asianosaisten ja todistajien puhuttelut, jotka voidaan tallentaa esimerkiksi mobiilikuvaamisjärjestelmällä.
- Tekopaikan sekä mahdollisten vammojen ja vahinkojen dokumentointi.
- Mahdollisten tekovälineiden haltuun ottaminen ja takavarikoiminen.
- Asianomistajan ohjaaminen ja tarvittaessa saattaminen välittömästi lääkärin vastaanotolle²⁴.
- Mahdollisten hätäkeskus²⁵- ja valvontakameratallenteiden, digitaalisen todistusaineiston tallentaminen ja muiden todisteiden hankkiminen, tai jos näitä ei ole välittömästi saatavilla, niiden hankkimiseen tarvittavien tietojen välittäminen tutkintaan.
- Lähestymiskiellon määrittämisen ja pakkokeinojen käyttämisen, esimerkiksi kiinniottamisen ja pidättämisen sekä etsintöjen edellytysten alustava arviointi²⁶.
- Osapuolten aselupien ja aseiden tarkastaminen LUHTI-asetietojärjestelmästä (ensisijaisesti pyydyttävä toimenpidettä jo hätäkeskuspäivystäjältä, toissijaisesti tehtävä itse). Jos epäillyllä on järjestelmän tai muiden havaintojen perusteella hallussaan ampuma-aseita, tulee ryhtyä välittömiin toimiin väliaikaisen haltuunot-topäätöksen ja luvan peruuttamismenettelyn edellytysten selvittämiseksi.
- Toimenpiteiden yksityiskohtainen kirjaaminen PATJA-järjestelmään (asian selvittämisen ja suoritettujen toimenpiteiden osalta *tutkintailmoitus* ja riskinarvion

²³ Erikseen puhuttaminen on erityisen tärkeää, koska rikoksen uhrin voi olla mahdotonta selvittää asiaa samassa tilassa epäillyn kanssa mm. pelon vuoksi. Uhrin vieminen fyysisesti eri tilaan (esim. poliisiautoon) voi parantaa uhrin kykyä kertoa väkivallasta. Uhrilta tulee näin ollen puhutella epäillystä nähden eri tilassa, jos se on mahdollista.

²⁴ Korkein oikeus on ratkaisussaan [KKO 2021:73](#) katsonut, ettei lääkärinlausunnon esitetietojen käyttämisellä todisteena loukattu läheisen oikeutta kieltäytyä todistamasta. Näin ollen lääkärinlausuntoon kirjattu voi olla ratkaisevassa asemassa myös niissä tilanteissa, joissa asianomistaja vetoaa läheisen vaitiolo-oikeuteensa oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 17 luvun 17 §:n ja 18 §:n nojalla.

²⁵ Myös hätäkeskustallenteet voivat olla olennaisessa näytöllisessä asemassa, vaikka asianomistaja vetoaisi läheisen kieltäytymisoikeuteensa. Turun hovioikeus hyväksyi ratkaisussaan 26.9.2025 asiassa R 18/2025/776 käräjäoikeuden perustelut siltä osin, kun se katsoi, että kun tilanteessa asianomistaja oli vapaaehtoisesti soittanut hätäkeskukseen ja kertonut tapahtumista, hätäkeskustallenteen käyttäminen todisteena ei loukannut asianomistajan kieltäytymisoikeutta eikä asiassa ole ilmennyt perusteita kieltää tallenteen käyttöä todisteena.

²⁶ Poliisimies saa rikoksen selvittämistä varten ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn. Jos on pidättämisen edellytykset, poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystäkin, jos pidättäminen voi muuten vaarantua. Pakkokeinojen käytössä on huomioitava erityisesti suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate sekä hienotunteisuusperiaate.

osalta *tutkintamuistio ja POTI*) sekä hälytystehtävien projekti- ja suoritekoodien lisääminen.²⁷

Puhutteluissa ja kuulusteluissa tulee ottaa huomioon ja saattaa kuultavan tietoon hänen oikeutensa ja velvollisuutensa, esimerkiksi asianosaisten oikeus kieltäytyä todistamasta läheisiään vastaan (OK 17:17 ja 18). Läheisten kieltäytyminen ei kuitenkaan estä näytön hankkimista muilla keinoin kuin asianosaisten kertomuksella. On myös mahdollista, että tuomioistuin katsoo myöhemmässä vaiheessa, ettei asianomistajalla ole vaitiolo-oikeutta asiassa, jos on syytä epäillä, ettei hän ole itse päättänyt sen käyttämisestä²⁸. Tämän johdosta on tärkeää, että kaikista puhutteluista ja poliisin omien havaintojen merkittävistä yksityiskohdista tehdään tarpeelliset kirjaukset ja merkinnät tutkintailmoitukseen ja -muistioon, vaikka asianosainen myöhemmin vetoaisikin vaitiolo-oikeuteensa. Myös mobiilikuvaamisjärjestelmän käyttäminen alustavissa puhutteluissa on tästä näkökulmasta tärkeää.

2.5 Varsinaisen esitutinnan toimittaminen

Tutinnanjohtajana lähisuhdeväkivalta-asiassa tulee pääsääntöisesti toimia pidättämiseen oikeutettu virkamies, jolla on myös toimivalta tehdä tarpeelliset päätökset esimerkiksi väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisestä ja pakkokeinojen käytöstä. Jos asianosaisilla on vireillä muita lähisuhdeväkivalta-asioita esitutkinnassa, tulee tutkintavastuu mahdollisuuksien mukaan siirtää samalle tutkijalle ja tutinnanjohtajalle tilanteen kokonaisuuden ja riskinarvion muodostamiseksi sekä tarvittavien suojelutoimenpiteiden arvioimisen helpottamiseksi.²⁹

Esitutkinnassa tulee huolehtia, että asian kiireellisyys arvioidaan heti asian vireille tultua ja, että tässä ohjeessa edellytetyt toimenpiteet tehdään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa esitutkintaa. Rikostorjunnan operatiivinen johtaja ja sen jälkeen tutinnanjohtaja vastaavat siitä, että jos asia on tullut vireille rikosilmoituksena tai luvuissa 2.2, 2.3 ja 2.4 mainittuja toimenpiteitä ei ole valvonta- ja hälytyssektorilla perustellusta syystä kyetty tekemään, ne tulee tehdä viipymättä sen jälkeen, kun asia on saapunut rikostorjunnan vastuulle.

Erityisesti asianomistajan kuulustelut ja muut hänelle toteutettavat yhteydenotot tulee suorittaa hienotunteisesti ja siten, ettei rikoksesta epäilty tai muu tämän lähipiiri ole asianomistajan kanssa samassa tilassa tai olosuhteet muuten ole sellaiset, että yhteydenotto päättyisi rikoksesta epäillyn tai muiden henkilöiden tietoon. Edellä mainitun johdosta

²⁷ Ohjeen liitteessä 2 on erityisesti valvonta- ja hälytystoiminnan lähisuhdeväkivaltaa koskeville tehtäville laadittu tarkistuslista, johon on koottu poliisipartion alustavat toimenpiteet, jotka tulee suorittaa tehtävillä.

²⁸ Korkein oikeus päätyi kyseiseen johtopäätökseen ratkaisussaan [KKO 2019:17](#) ja perusteli epäilyskynnyksen täyttymistä mm. epäillyn jo aiemmin asianomistajaan kohdistamalla väkivallalla, yhteisessä asunnossa asumisella ja näin ollen asianomistajan painostamisen mahdollisuudella sekä asianomistajan vetoamisella kieltäytymisoikeuteensa vasta oikeudenkäyntivaiheessa.

²⁹ Lähisuhdeväkivalta-asian ohjaamisessa varsinaiseen tutkintaan ja tutkintajärjestelyiden suunnittelussa tulee huomioida myös rikoksen laatu, asianosaisten asema ja se, että asiasta vastaavilla tutinnanjohtajilla ja tutkijoilla on riittävä osaaminen asian käsittelyyn tämän ohjeen mukaisella tavalla. Rikoksen uhrin kannalta myös asiaa hoitavan poliisin sukupuolella saattaa olla erityistä merkitystä.

lähisuhdeväkivalta-asioiden asianomistajia ei pääsääntöisesti tule kuulla puhelimen välityksellä, jolla on merkittäviä riskejä asianomistajan turvallisuuden ja asian selvittämisen vaarantumiselle³⁰. Kunniaan liittyvässä väkivallassa on suositeltavaa hyödyntää Kameleon-lomaketta K5 ”kunniaan liittyvä väkivalta lähisuhteissa/perheissä” kuulustelun kysymyrungon laatimisessa.

Esitutkinnassa tulee hankkia kaikki tarvittava ja riittävä näyttö epäilystä rikoksesta sekä asianomistajalle ja mahdollisesti muillekin osallisille, erityisesti lapsille, aiheutuneista seurauksista ja vahingoista.³¹ Tutkinnanjohtajan tulee arvioida mahdollisten pakkokeinojen edellytykset, joista esimerkiksi epäillyn puhelimeen kohdistuvalla laite-etsinnällä voi olla saatavissa olennaista näyttöä ja vapautteen kohdistuvilla pakkokeinoilla (mm. pidättäminen, vangitseminen, (tehostettu) matkustuskielto) voi puolestaan olla tärkeä merkitys väkivaltakierteen katkaisemisessa. Jos asia on ilmennyt valvonta- tai hälytystehtävällä, on perusteltua kuulla ainakin yksi partion jäsen todistajana hänen tapahtumista tekemistään havainnoista³².

Tutkijoiden ja viime kädessä tutkinnanjohtajan on kiinnitettävä esitutkintaa toimittaessaan huomiota kaikkiin eri lähisuhdeväkivallan ilmenemismuotoihin ja tarkistettava se, että asiassa tutkittavat rikosnimikkeet on valikoitu oikein. Saman epäillyn saattaa olla syytä epäillä syyllistyneen useaan samaan asianomistajaan kohdistuneeseen rikokseen, esimerkiksi useaan eri pahoinpitelyyn, seksuaalirikokseen taikka kunniaan tai vapautteen kohdistuneeseen rikokseen³³.

Lähisuhdeväkivaltaa ei voida lähtökohtaisesti sovittaa³⁴. Poliisihallitus on antanut sovittelusta ohjeen POL-2024-108437, jossa kuvataan tarkemmin myös lähisuhdeväkivallan

³⁰ Perustelluissa tilanteissa asianomistajaan voidaan ottaa yhteyttä myös puhelimitse, jos rikoksesta epäilty on esimerkiksi kiinniotettuna ja voidaan varmistautua siitä, etteivät muutkaan henkilöt pääse vaikuttamaan asianomistajaan puhelun aikana ja kyse on sellaisten seikkojen selvittämisestä, joiden osalta asianomistajan henkilökohtainen kohtaaminen ei ole asian selvittämisen, tuki- ja suojelutoimenpiteiden- ja riskinarvioinnin näkökulmasta tarpeen.

³¹ Yhdenvertaisuusvaltuutettu (YVV) on [selvityksessään esitutkinnan rajoittamisesta ja syyttämättä jättämisestä pari- ja lähisuhdeväkivallassa 2024](#) katsonut, että poliisin tulisi kiinnittää huomiota rikoksen aiheuttamisen seurausten ja vahinkojen selvittämiseen. EU:n direktiivi naisiin kohdistuvasta väkivallasta (2024/1385) edellyttää, että uhria on kannustettava hakeutumaan terveydenhoitoon ja hankkimaan lausunto fyysistä ja henkistä vammoista. Myös lasten kohdalla on tarpeellista arvioida pahoinpitelyn aiheuttamia muitakin kuin vain fyysisiä seurauksia.

³² Poliisipartion jäsenen tekemät yksityiskohtaiset havainnot tapahtumista saattavat olla merkittävässä näytöllisessä asemassa muun muassa silloin, jos asianomistaja vetoaa esitutkinnan aikana tai myöhemmin tuomioistuimessa läheisen kieltäytymisoi-keuteensa.

³³ Jos väkivaltaa on ollut toistuvasti, jokaista epäillyn eri menettelyä on pääsääntöisesti käsiteltävä rikosilmoituksessa erillisenä tekona ja kirjattava tarkkaan sitä koskeva teko-aika ja -paikka ilmoitukseen. Jos kyseessä on kuitenkin yhtäjaksoisesti jatkunut muu kuin fyysinen väkivalta, esimerkiksi digitaalinen väkivalta (esim. toisen loukkaaminen, kontrolloiminen tai vahingoittaminen tieto- ja viestintäteknologian välityksellä), voi toistuva menettely tulla arvioitavaksi pitkäkestoisemmin jatkuneena yhtenä tekona, esimerkiksi vainoamisena tai viestintärauhan rikkomisena. Myös tällöin on tärkeää, että jokaisesta eri tekotavasta on hankittu riittävä selvitys ja näyttö.

³⁴ Sovittelulain (1015/2005, 1.1.2025) muutoksen myötä sovittelulakiin lisättiin uusi 3 a §, jossa pääsääntöisesti kielletään lähisuhdeväkivallan sovittelu. Lakimuutoksen jälkeen sovittelavaksi ei saa enää ottaa väkivaltaa sisältäviä rikoksia eikä eräitä muita rikoksia, kuten seksuaalirikoksia, laitonta uhkausta tai vainoamista, jos rikos kohdistuu rikoksesta epäillyn läheiseen. Kielto koskee paitsi parisuhteessa, myös muissa lähisuhteissa tapahtuneita rikoksia. Asianomistajarikoksia voidaan kuitenkin edelleen sovittaa, jos muuten sovittelun edellytykset täyttyvät.

sovittelun kieltoa. Vaikkei asiaa voi ohjata sovitteluun, tutkinnassa tulee tarvittaessa ohjata lähisuhdeväkivallan osapuolet ja muut asiaan liittyvät henkilöt muihin palveluihin, jotka voivat auttaa keskinäisen tilanteen selvittämisessä. Näitä palveluita voivat olla erilaiset sosiaalihuolto-, päihde-, mielenterveys- ja terapiapalvelut.

2.6 Esitutinnan päättäminen

Tutkinnanjohtajan tulee esitutinnan päättämisvaiheessa tarkistaa, että asian esitutkinta on suoritettu huolellisesti, siinä on tehty tarvittavat ja riittävät esitutkintatoimenpiteet epäillyn rikoksen ja sen seurausten selvittämiseksi sekä huolehdittu riskinarviosta ja sen perusteella tarvittavista tuki- ja suojelutoimenpiteistä. Tutkinnanjohtajan tehtävänä on myös tarkistaa, että edellä kuvatuista toimenpiteistä on tehty kirjaukset tietojärjestelmiin ja esitutkinta-aineistoon³⁵. Tutkijat ja viime kädessä tutkinnanjohtaja vastaavat siitä, että Patja-järjestelmään tehdään tarvittavat luokittelumerkinnät. Sellaisissa asioissa, joissa lähisuhdeväkivaltaa koskeva luokittelumerkintä on tehty virheellisesti esimerkiksi asianosaisten suhteen laadusta olevan virheellisen käsityksen johdosta, luokittelu tulee poistaa ja asianosaisten suhteen laadusta saadusta uudesta selvityksestä on tehtävä merkinnät vähintään tutkintailmoitukseen ennen asian päättämistä.

Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, onko asiassa selvitetty riittävällä tavalla väkivallan eri muodot, sen esiintyvyys ja jatkuvuus. Esitutinnan päättämisen yhteydessä on tarkistettava, onko kaikki asiassa esitutkintakynnyksen ylittävät rikosnimikkeet kirjattu oikein. Lähisuhteen huomioiminen tulee ottaa huomioon myös määrittäessä sitä, onko epäilyssä rikoksessa kyse lievästä, perusmuotoisesta vai törkeästä tekemuodosta³⁶.

Lähtökohtana lähisuhdeväkivallan rikosten selvittämisessä on, että asia toimitetaan syyteharkintaan ja esitutkinnassa huolehditaan rikosvastuun toteutumisesta. Kuten edellä on todettu, lähisuhdeväkivalta-asioissa on kuitenkin tyypillistä se, etteivät asianosaiset halua selvittää tapahtumia enää sen jälkeen, kun tapahtuneesta on kulunut aikaa. Usein esitutkinnassa ei tästä syystä saada riittävästi näyttöä tapahtuneesta syyteharkintaan toimittamista varten, varsinkin jos luvussa 2.4 kuvattuja alustavia tutkintatoimenpiteitä ei ole pystytty tekemään. Jos asiassa ei ole saatavissa riittävästi näyttöä tapahtuneesta epäillyn syyllisyyden tueksi, asiaa ei tule päättää tai keskeyttää tutkinnanjohtajan päätöksellä, vaan asia tulee saattaa syyttäjän arvioitavaksi esimerkiksi rajoittamismenettelyssä.

Päätösharkinnassa on otettava huomioon se, ettei esimerkiksi missään rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvissa lähisuhdeväkivaltarikoksissa ole merkitystä

³⁵ Edellä ohjeessa on ohjeistettu, että riskinarvioon liittyvät tiedot on kirjattava vähintään tutkintamuistioon ja POTI-järjestelmään.

³⁶ Esimerkiksi rajanvedossa lievän ja perusmuotoisen pahoinpitelyn osalta tulee ottaa huomioon epäillyn rikoksen kohdistuminen lähisuhteessa olevaan henkilöön. Esimerkiksi korkein oikeus on useissa ratkaisuissaan todennut, että lähisuhdeväkivallassa teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekijän syyllisyyden aste puoltavat rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi (KKO 2021:20, 2020:20, 2018:22, 2012:9, 2002:2). Ks. myös YVV:n edellä mainittu selvitys vuodelta 2024, s. 34-25, jossa YVV on katsonut, että lähisuhteen olemassaolo ja sen merkitys pitäisi näkyä poliisin ja syyttäjien tekemissä ratkaisuissa.

sillä, onko asianomistajalla rangaistusvaatimusta tai onko tämä peruuttanut vaatimuksensa. Esitutkintaa virallisen syytteen alaisissa epäillyissä teoissa ei voi siten koskaan päättää tällä perusteella.

Jos teko on lajissaan vähäinen, pääsääntönä on, ettei poliisi voi päättää asiaa esitutkintalain 3 luvun 9 §:n 1 momentin perusteella, sillä lähisuhdeväkivalta ei sen erityispiirteet huomioiden pääsääntöisesti ole säännöksessä tarkoitettu kokonaisuutena arvostellen ilmeisen vähäinen rikos³⁷. Tällöin harkittavaksi voi kuitenkin tulla sakkomenettelyn hyödyntäminen, jos sen edellytykset muutoin täyttyvät. Myös tilanteissa, joissa osapuolten välillä on saavutettu sovinto, tai kyse on heidän välillään tapahtuneesta ensimmäisestä lähisuhdeväkivaltatapauksesta, tulee asia pääsääntöisesti saattaa syyttäjän ratkaistavaksi joko syyteharkintaan tai rajoittamismenettelyyn³⁸.

3 Poliisiyksiköiden sisäinen ohjeistus

Poliisilaitosten ja keskusrikospoliisin tulee ylläpitää ajantasaista ja kattavaa listausta poliisiyksikön alueella toimivista tukipalveluista, sosiaalihuoltopalveluista ja muista yhteistyötahoista, joihin lähisuhdeväkivallan osapuolet voidaan ohjata tarvitsemansa tuen ja avun piiriin ja joiden kanssa voidaan tehdä yhteistyötä lähisuhdeväkivallan ennalta ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja niitä koskevien rikosten selvittämiseksi. Listausta tulee olla kaikilla poliisissa työskentelevillä käytössään, myös valvonta- ja hälytystehtävillä nopeasti löydettävissä ja annettavissa asianosaisille.

Poliisilaitosten ja keskusrikospoliisin on ylläpidettävä ajantasaista ja helposti löydettävissä olevaa listausta myös siitä, kenelle (MARAK-yhteyshenkilö(t) ja muut mahdolliset tahot) tulee ilmoittaa sellaisista asioista, joissa lähisuhdeväkivallassa on kyse toistuvasta tai vakavasta tapauksesta, joka edellyttää laajemman riskinarvion toteuttamista. Yksiköiden on tarvittaessa laadittava yksikkökohtainen ohjeistus sektoreiden sisäisten vastuukojen osalta, jotta voidaan varmistautua siitä, että luvussa 2 mainitut vastuut ovat selvät ja ohjeessa kuvatut toimenpiteet tulevat myös tosiasiaassa tehdyiksi.

³⁷ Lievä ja vähäinen lähisuhdeväkivalta on edellä todetusti yhteiskunnallisesti vakava ongelma ja lainsäätäjän tahtotilana on ollut, että yhteiskunta puuttuisi myös lievempään lähisuhdeväkivaltaan ja huolehtisi rikosvastuun toteutumisesta. Esim. lakivaliokunta katsoi syyteoikeuden muuttamista koskevassa käsittelyssään, että ”Syyteoikeutta koskeva muutos parantaa uhrin asemaa ja on vahva signaali siitä, että lieväkään väkivalta läheissuhteissa ei ole hyväksyttävää, eikä se ole osapuolten yksityisasia” (LaVM 21/2010 vp, s. 3).

³⁸ Selvänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että asia tulisi saattaa syyteharkintaan. Esitutinnan rajoittamisesityksissä tulee arvioida se, asettaako lähisuhdeväkivallassa arvioitava yksityinen tai yleinen etu esteen asian rajoittamiselle. YVV on edellä mainitussaan raportissaan 2024 katsonut, että esitutinnan rajoittamiseen pari- ja lähisuhdeväkivallassa on suhtauduttava pidättyvästi ja syytteiden nostamista on lisättävä, jotta rikosvastuuta pystytään toteuttamaan nykyistä määrätietoisemmin ja johdonmukaisemmin.

4 Koulutus, osaamisen kehittäminen ja laadunvalvonta

Poliisin osaamista lähisuhdeväkivalta-asioissa tulee kehittää jatkuvasti niin valtakunnallisilla koulutuksilla kuin yksiköiden omilla työpaikkakoulutuksillakin³⁹. Koulutusvastuu kuuluu Poliisiammattikorkeakoulun lisäksi kaikille poliisilaitoksille ja keskusrikospoliisille. Istanbulin sopimuksen ja rikosuhridirektiivin velvoitteiden noudattamisen kannalta on perusteltua, että Poliisiammattikorkeakoulun poliisin perus-, ja esimies-, täydennys- ja erityiskoulutukseen sisältyy pakollista koulutusta lähisuhdeväkivallan muodoista ja torjunnasta⁴⁰.

Jokaisen poliisissa lähisuhdeväkivalta-asioita käsittelevien vastuulla on kehittää omaa osaamistaan ja noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä Poliisihallituksen normeja. Poliisiyksiköiden on kiinnitettävä sisäisessä laadunvalvonnassaan huomiota siihen, että lähisuhdeväkivaltarikoksiin puututaan, niitä tutkitaan ja kirjaukset toimenpiteistä tehdään tämän ohjeen ja lähisuhdeväkivaltakäsikirjan mukaisesti. Poliisihallitus seuraa lähisuhdeväkivalta-asioden käsittelyä, minkä lisäksi toimintaa seurataan ja kehitetään valtakunnallisessa USEL-verkostossa⁴¹. Koulutusmateriaalia tuotetaan ja ylläpidetään yhteistyössä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Ilkka Koskimäki, poliisiylijohtaja

Olga Larinkari, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 24.10.2025 klo 15:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

³⁹ Poliisihallinnolla on käytettävissään lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä verkkokoulutus "[Lähisuhdeväkivalta ja poliisi](#)", jota voi hyödyntää itsenäisessä opiskelussa. Itsenäisen verkkokoulutuksen suorittamisen lisäksi on perusteltua, että koulutuksen teemoja käsitellään myös yksiköiden sisäisissä työpaikkakoulutuksissa säännöllisesti.

⁴⁰ Uhridirektiivin 25 artiklan 1 kohdan mukaan viranomaisten, jotka todennäköisesti joutuvat kohtaamaan uhreja, kuten poliisi-miehet ja tuomioistuinten henkilöstö, on saatava sekä yleistä koulutusta, että erityiskoulutusta sellaiselle tasolle asti, jota heidän yhteytensä uhreihin edellyttävät, jotta heidän tietoisuutensa uhrien tarpeista lisääntyy ja jotta he osaavat kohdella uhreja puolueettomasti, kunnioittavasti ja ammattitaitoisesti. Lähisuhdeväkivallan tutkiminen vaatii osaamista, jota jokaisella poliisilla tulisi olla – tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan asiantuntijaryhmän (GREVIO) raporttien (2019 ja 2024) mukaan Suomessa viranomaiset eivät riittävästi tunnista naisiin kohdistuneen väkivallan sukupuolittunutta luonnetta ja sen erityispiirteitä. Raporteista voidaan tehdä johtopäätökset, että poliisin kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa tarvitaan jatkuvaa koulutusta ja osaamisen ylläpitoa.

⁴¹ USEL-verkosto on poliisin valtakunnallinen päällystötason verkosto, jossa käsitellään yhdessä keskeisten yhteistyötoimijoiden kanssa käytänteitä liittyen mm. rikoksen uhrin ohjaamiseen, sovitteluun ja edunvalvontaan sekä lähestymiskieltoihin.

Liitteet

Poliisin palveluohjauskirje lähisuhdeväkivallan osapuolille
Kentän tarkistuslista - Lähisuhdeväkivalta
Tutkinnan tarkistuslista - Lähisuhdeväkivalta

Jakelu

Poliisihallituksen alaiset poliisiyksiköt
Poliisihallituksen yksiköt

Tiedoksi

Sinetti-normikirjasto/Esikunta
Poliisihallitus/Kirjaamo
Sisäministeriön poliisiosasto
Suojelupoliisi
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Hätäkeskuslaitos
Oikeusministeriö
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Oikeuskanslerinvirasto
Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos
Rikosseuraamuslaitos
Rikosuhripäivystys
Ensi- ja turvakotien liitto
Poliisi.fi-sivut/Esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi